

Zvláštní školou si prošli rodiče i prarodiče. Romské matky teď motivují další ženy, aby děti posílaly na běžnou základku

12.3.2026 - Lukáš Houdek | Eduzmena

V mateřských a běžných základních školách v Kutné Hoře pomalu přibývá romských dětí. Je to především díky snaze dvou romských matek, které v roli komunitních pracovnic navštěvují ženy ze své komunity a povzbuzují je k tomu, aby pro své děti chtěly lepší vzdělání. Angelika i Božidara ostatním matkám zdůrazňují, že právě skrze vzdělání se můžou životy dětí z romské komunity zlepšit. Ačkoliv to není vždy snadné, pomalu se jim začíná dařit.

Sedmatřicetiletá Angelika Horváthová s širokým laskavým úsměvem a dlouhými havraními vlasy stojí na informacích v jednom z kutnohorských supermarketů, odkud ji volají k pokladně. Má poradit sociálně slabé rodině, jak nakoupit, aby jim vystačily peníze. Přestože tohle není klasická náplň její práce, pro její empatii a zkušenosti s lidmi v nouzi vždy v případě potřeby volají právě ji. V podstatě tak učí ostatní lidi ze své komunity finanční gramotnosti. Pracuje na směny a každý den má zároveň vedle péče o rodinu navíc směnu druhou – u místní neziskovky Prostor Plus.

„V podstatě pracuju pořád, když nejsem v práci, starám se o rodinu,“ usmívá se Angelika. Spolu s další romskou ženou působí jako komunitní pracovnice orientovaná na rodiny s malými dětmi. Jejich úkolem je v rámci přístupu včasné péče motivovat romské rodiče, aby své děti nezapisovali do speciální školy, ale dali jim šanci na lepší vzdělání prostřednictvím běžné základní školy. A snaží se zároveň rodiny přimět, aby potomky posílaly už do škol mateřských, což v romské komunitě dosud není tak docela běžné. Cílevědomá Angelika díky svému vlastnímu příběhu ví, jak je vzdělání důležité.

„Já sama jsem nedodělala sociálně-právní střední školu. Odešla jsem ve třetáku. Rodiče mě podporovali, ale taťka umíral, nebyly peníze, a tak jsem do maturity nevydržela,“ vypráví. O rok později však prošla kurzem pro asistenty pedagoga a této profesi se následně věnovala v kutnohorské speciální, dříve zvláštní, škole. Díky tomu většinu rodin ve městě zná a zná i jejich životní trajektorie. To jí značně usnadňuje práci, přestože ta podle jejích slov není z různých důvodů snadná.

„Většina romských dětí tu chodí na speciální školu, kde mají přípravné třídy. Chodili tam už jejich rodiče a často i prarodiče. Jsou prostě už navykli chodit právě tam,“ říká Eva Tesařová z Prostoru Plus, která terénní tým Rom Romeha (Romové Romům) v Kutné Hoře řídí.

Ve městě dříve fungovala také segregovaná základní škola, která se pod novým vedením díky zkvalitnění výuky a inovativnímu přístupu radikálně proměnila. „Děti tam začali dávat alternativní rodiče, postupně se poměr neromských dětí začal zvětšovat a romské děti začaly chodit také postupně na jiné školy. Zatímco dříve měla škola problém naplnit první třídu, letos otevírají třídy tři,“ vysvětluje genezi Monika Seifertová z Centra podpory vzdělávání (CPV) Kutnohorsko, které se na projektu aktivizace romských rodičů podílí a poskytuje týmu metodickou podporu.

Podle Seifertové z CPV Kutnohorsko je jedním z důvodů, proč romští rodiče mnohdy cíleně dávají své potomky na speciální školu, strach o jejich blaho. Mají obavy, že by na školách, kde je vysoká převaha dětí z majority, byly terčem šikany. A také jim vyhovuje benevolentní přístup vedení školy, který se projevuje například tolerováním vysokého počtu absencí. Rodiče podle ní mají s ředitelkou školy po generace budované vztahy a často sami do téže školy chodili. Vědí proto, že se při výuce budou jejich děti cítit dobře, a neuvědomují si, že jim tímto rozhodnutím neprospívají.

Monika Seifertová však zmiňuje i jiné důvody zažité praxe v některých romských rodinách. „Mnozí rodiče neumí pořádně číst a psát, nerozumí některým věcem. Jak jim asi je, když sedí na rodičovské schůzce, kde nedokáží přečíst leták, který jim tam rozdají? Nebo nerozumí tomu, co učitel říká? Musí to být pro ně strašně těžké. Cítí se trapně.“ Zároveň svým dětem nedokáží s učením v klasické základní škole pomoci, protože sami vychodili jen zvláštní školu a některé učivo je pro ně náročné – například cizí jazyky.

„Když už se zadaří a takoví rodiče své děti na klasickou základní školu dají, často nám pak volají a chtějí od nás pomoci,“ doplňuje komunitní pracovnice Angelika. Ta v případě potřeby rodinu propojí s dalšími sociálními službami, které s ledaším poradí, ale zároveň vedou k samostatnosti. „Systém je totiž nastaven tak, že jsou na něm lidé ve finále často závislí. Spíše je potřeba je naučit, jak fungovat, aby to pak už zvládli sami,“ dodává Seifertová.

Podle zjištění Nadačního fondu Eduzměna, který Centrum podpory vzdělávání na Kutnohorsku spoluzaložil, za železnou praxí zapisování romských dětí do zdejší speciální školy stojí také neférová diagnostika dětí před nástupem do prvních tříd. Otázky jsou formulované tak, že jim děti, které například nechodily do školky, jen těžko porozumí, a i proto končí právě ve speciální škole, ačkoliv nemají žádné mentální postižení.

„Máme tu například rodinu se čtyřmi dětmi a všechny z nich mají podle vyšetření lehkou retardaci, což prostě není možné,“ uvádí Seifertová. „Děti jsou z nepodnětného prostředí, když se proto testují v rozpoznávání barev, tvarů nebo řeči, nemají šanci testy projít.“ Eduzměna se tuto praxi snaží dlouhodobě měnit, v Kutné Hoře však nadále naráží. „Já si nemyslím, že je za špatně fungujícím systémem zlý úmysl. Je to o lidech a ti jedou v zajetých kolejích často už mnoho let. Naším úkolem je snažit se jim ukázat, že to jde dělat jinak a lépe. Snažíme se změnit jejich přístup,“ poznamenává Monika Seifertová.

"Je to o lidech a ti jedou v zajetých kolejích často už mnoho let. Naším úkolem je snažit se jim ukázat, že to jde dělat jinak a lépe."

Poněkud přísněji se na důvody některých rodin dívá druhá komunitní pracovnice, šestačtyřicetiletá Božidara Hudiová, která se do Kutné Hory přestěhovala před čtyřmi roky z Velké Británie. Svou nejmladší dceru zapsala do klasické základní školy, a to přesto, že češtinu neovládala vůbec.

„Zpočátku ve škole vůbec nerozuměla, přesto tam chodila. A za půl roku se mluvit česky naučila,“ vzpomíná. „Maminky, jejichž děti chodí do speciální školy, úroveň vzdělání moc neřeší. Často si stěžují na to, že děti nemají svačinu nebo že nemají na autobus. Já jsem přesvědčená, že pokud by chtěly, aby jejich děti chodily do školy, tak tam chodí. Ony ale vyučené samy nejsou, tak si myslí, že to nepotřebují ani jejich děti,“ dodává. Sama Božidara má jen základní vzdělání.

Pochází ze Slovenska. Když jí bylo jedenáct, zemřel její starší bratr. Rodičům bylo v rodném domě těžko, a proto se rozhodli z vlasti odejít. „Jezdili jsme po různých zemích. A tak jsem chodila do školy v Německu nebo ve Francii.“ V dospělosti se odstěhovala do Anglie, kde přivedla na svět tři děti. „Netlačila jsem je do vzdělání, ale vyprávěla jsem jim svůj příběh. Jak jsme cestovali a já kvůli tomu nic nevystudovala. Nesplnila jsem si svůj sen stát se kadeřnicí,“ vypráví. Děti se tak z vlastní vůle vyučily a dnes jsou ve svých profesích úspěšné.

„Nechť jsou rodiče klidně nigramotní, ale ať dají šanci svým dětem na lepší budoucnost,“ myslí si Božidara. „Když tady v Kutné Hoře vidím, že ne všechny maminky chtějí, aby jejich děti byly vyučené, mrzí mě to. Tím spíš, že na ně ve zdejší speciální škole netlačí, aby děti do školy posílaly důsledně,“ říká. Přestože ona sama po příjezdu do Spojeného království vystřídalala různé nekvalifikované profese, nakonec zakotvila v zařízení pro žadatele o azyl, kde při asistenci uprchlíkům přičichla k sociální práci. Nabyté znalosti dnes využívá právě v Kutné Hoře.

„Holky svým vlastním příběhem ostatní rodiče motivují k tomu, aby dělali věci jinak,“ popisuje Eva Tesařová z Prostoru Plus. „Na plný úvazek docházejí přímo k lidem domů a s rodiči o vzdělání mluví. Snaží se také motivovat rodiny s malými dětmi, aby je zapsaly do mateřských škol. Ukazuje se totiž,

že děti, které mateřskou školou prošly, mají mnohem větší šance v dalším vzdělání. A je škoda, že romské děti z většiny do školek nechodí," doplňuje. Zároveň se mezi lidmi snaží vyvracet nejruznější dezinformace, které se v poslední době zejména pod vlivem místních romských influencerů mezi Romy šíří. A zvyšují napětí například vůči uprchlíkům z Ukrajiny.

To, že jsou komunitní pracovnice samy Romky, považují pak všechny ženy za klíčové. „I jako Romkám nám trvalo poměrně dlouho najít si k některým rodinám cestu," připouští Angelika. „K bílým se chovají jinak. K nám jsou více otevření," doplňuje ji Božidara a dodává, že dnes už se na obě ženy rodiny obracejí s prosbou o pomoc nebo návštěvu samy.

"Ukazuje se, že děti, které mateřskou školou prošly, mají mnohem větší šance v dalším vzdělání. A je škoda, že romské děti z většiny do školek nechodí"

Projekt však přináší další důležitý rozměr. Skrze Božidaru s Angelikou ukazuje ostatním ženám, že mohou dosáhnout na lepší budoucnost svou i svých dětí. Na dvojici žen z komunity, které vedení projektu ke spolupráci oslovilo v podstatě na ulici, se totiž vážou další mladé ženy, které v sobě nacházejí vnitřní sílu a odhodlání situaci romské menšiny změnit. „Přijde mi důležité dát těmhle lidem šanci se dále rozvíjet a někde se angažovat. A jednou budou třeba zastupovat i Romy v městském zastupitelstvu," zasní se Seifertová. Posouvají se ale i samotné komunitní pracovnice, které podstoupily rekvalifikační kurz na práci v sociálních službách a ve vzdělávání pokračují.

Přestože zpočátku snažení obou romských žen drhlo a složitě si získávaly cestu k nedůvěřivým rodičům, jejich snažení dnes po dvou letech vykazuje první výsledky. Někteří rodiče Angeliku s Božidarou poslechli a své děti zapsali namísto speciální do jedné z místních základních škol. Letos šlo zároveň k zápisu do mateřské školy osm nových romských dětí. „Jedna naše klientka je negramotná, svého vnuka ale zapsala do školky. Chce, aby nastoupil do běžné základní školy, a pak třeba pokračoval ve vzdělání dál," říká s hrdostí Angelika.

„Ono to prostě zraje. Zasadíte semínko, čekáte a myslíte, že se to neujalo. A ono to pak najednou vyleze," usmívá se Monika Seifertová z CPV Kutnohorsko. „Jakmile budou mít i další rodiče zkušenost, že to funguje, poroste to dál. Když rodiče slyší, že se dětem ve školce líbí a cítí se tam dobře, může se ten po generace budovaný systém začít měnit," uzavírá.

Text vznikl pro magazín Heroine.

<https://www.eduzmena.cz/cs/aktualne/detail/zvlastni-skolou-si-prosli-rodice-i-prarodice-romske-matk-y-ted-motivuji-dalsi-zeny-aby-deti-posilaly-na-beznou-zakladku>